

Rímskokatolícka farnosť Sedembolestnej Panny Márie v Rozhanovciach

Dejiny farnosti a kostola v Rozhanovciach siahajú až do stredoveku. Podľa súpisu výberu pápežských desiatok v rokoch 1332 až 1337 desiatok odviedol aj kňaz z Rozhanoviec (*de Ruskon, de Bezken*). Meno kňaza sa nespomína, no odvedená suma 10 grošov je oproti okolitým farnostiam pomerne vysoká, čo značí, že farnosť musela byť relatívne bohatá. Kostol v Rozhanovciach teda musel stáť už začiatkom 14. storočia. Prvýkrát sa meno kňaza v Rozhanovciach spomína v listine z roku 1340. V Rozhanovciach vtedy pôsobil kňaz Bartolomej, ktorý zastupoval niektorých členov rodu Rozgoňovcov v spore pred Jágerským biskupom. Z roku 1385 pochádza zmienka o kňazovi Gregorovi a v roku 1413 v Rozhanovciach pôsobil kňaz menom Demeter. O storočie neskôr, v roku 1553 bol Rozhanovským farárom istý Michal Šporar. Počas reformácie na prelome 16. a 17. storočia v Rozhanovciach pôsobilo viacero kalvínskych kazateľov a Rozhanovce boli sídlom kalvínskej farnosti (s filiálkou v Beniakovciach).

Neskôr v priebehu 17. storočia v dôsledku protihabsburských povstaní a epidémií došlo k vyludneniu obce a spustnutiu kostola, a tým k faktickému zániku farnosti. Počas rekatolizácie v prvej polovici 18. storočia dochádza k postupnej obnove katolíckych farností v okolí Košíc. Starobylá farnosť v Rozhanovciach však obnovená nebola. V roku 1734 boli Rozhanovce začlenené ako filiálka do obnovenej farnosti Vyšný Olčvár (dnešné Košické Olšany). Počas nasledujúcich storočí tak prichádzal kňaz z „Olčvára“ slúžiť bohoslužby do Rozhanovského kostola a počas veľkých sviatkov a slávností zas dochádzali Rozhanovčania na bohoslužby do farského kostola Svätého Štefana Uhorského v Košických Olšanoch.

Rímskokatolícka farnosť Sedembolestnej Panny Márie bola zriadená **1. júla 1999** vtedajším košickým arcibiskupom – metropolitom Mons. Alojzom Tkáčom. Pôvodne do novozriadenej farnosti okrem Rozhanoviec patrili aj filiálky Beniakovce a Vajkovce. V júli 2019 boli Beniakovce pričlenené k farnosti Budimír.

Prvým farárom novozriadenej farnosti sa stal dovtedajší farár v Košických Olšanoch **ThLic. Michal Tkáč**. Bol ním až do 30. júna 2012, kedy ho vystriedal **ThDr. Juraj Semivan, PhD.**, ktorý tu pôsobil až do svojej smrti 26. júla 2019, a ktorý je pochovaný na miestnom cintoríne. Od 1. septembra 2019 až doposiaľ je rozhanovským farárom **Mgr. Marek Veľas**. Ako farskí vikári (kapláni) vo farnosti pôsobili: ThDr. Dominik Macák, PhD. (2006 – 2009), Mgr. Marek Veľas (2009 – 2011) a Mgr. Milan Supek (2011 – 2012).

Z farnosti pochádzajú aj viacerí rímskokatolícky kňazi: Jozef Tóth de Sóki, ml. (Rozhanovce, 1805 – 1852, vysvätený 1828), Andrej Balla (Rozhanovce, 1898 – 1972, vysvätený 1922), Mgr. Ladislav Árvai (Beniakovce, vysvätený 2002), Mgr. Pavol Vandžura (Rozhanovce, nar. 1979, vysvätený 2006), Mgr. Martin Gazdačko (Rozhanovce, nar. 1984, vysvätený 2010) a Mgr. Štefan Migač (Rozhanovce, nar. 1988, vysvätený 2014).

Vo farnosti sa v rokoch 1995 až 2013 nachádzal rehoľný dom **Kongregácie sestier Najsvätejšieho Spasiteľa**. Sestry sa venovali práci s deťmi a mládežou a vyučovaniu náboženstva na Základnej škole v Rozhanovciach.

Okrem odpustových slávností 14. septembra (Povýšenie sv. Kríža, starý kostol) a 15. septembra (Sedembolestnej Panny Márie, nový kostol) sa od roku 1991 v amfiteátri konal **Festival náboženskej piesne**, na ktorom vystupovali cirkevné zbory z blízkeho i vzdialenejšieho okolia. Posledný 13. ročník festivalu sa uskutočnil v roku 2006. V rokoch 2000, 2010 a 2025 sa vo farnosti uskutočnili ľudové misie, ktoré viedli rehoľníci z Kongregácie najsvätejšieho Vykupiteľa (redemptoristi).

Farský Kostol Sedembolestnej Panny Márie v Rozhanovciach.

Fotografie z výstavby chrámu.

Fotografie z požehnania kostola v roku 1994 Mons. Alojzom Tkáčom.

Myšlienka postaviť v Rozhanovciach nový kostol je staršieho dáta, no s jeho výstavbou sa začalo až v októbri 1990. Autorom projektu je doc. Ing. arch. Juraj Koban. Základný kameň požeňal v roku 1990 pápež Ján Pavol II. pri svojej návšteve na Slovensku. Kostol stojí na samostatnom pozemku za Zdravotným strediskom na ulici Kostolná. Pravidelné bohoslužby sa v ňom začali konať od 16. októbra 1994. Slávnostnú konsekráciu vykonal 15. októbra 1995 košický arcibiskup – metropolita Mons. Alojz Tkáč. V presbytériu sa nachádza vyobrazenie patrocinia chrámu: socha Krista na kríži a socha Panny Márie Sedembolestnej. Autorom je sochár František Patočka. Po obvode zadnej steny je vyobrazenie 12-tich zastavení krížovej cesty. Na stene v presbytériu pribudla v rokoch 2022 až 2023 mozaika zobrazujúca sedem bolestí Panny Márie. Autorom návrhu mozaiky je poľský umelec Maciej Kauczyński. V decembri 2024 bol v presbytériu osadený nový bohostánok, od Stanislawa Czajku. V auguste 2025 pribudla krstiteľnica od Krzystofa Czarnotu.

Mozaika v presbytériu kostola zobrazujúca sedem bolestí Panny Márie.

Bohostánok osadený v roku 2024.

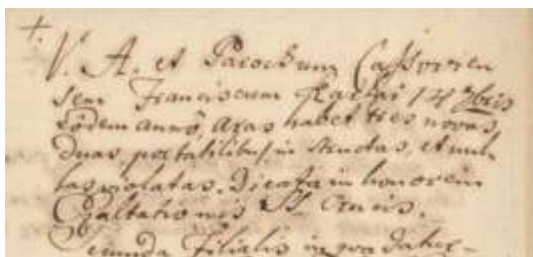
Nová krstiteľnica inštalovaná v roku 2025.

Kostol Povýšenia svätého Kríža v Rozhanovciach

Kostol Povýšenia svätého Kríža sa nachádza v centre obce na rázcestí. Na západnej strane leží na umelom násype z hlíny a drviny. Násyp je z troch strán (severnej, južnej a západnej) spevnený múrom. Ide o jednoloďovú stavbu s presbytériom s polkruhovým uzáverom, pristavanou sakristiou a predstavanou vežou. V presbytériu je jedno pole krížovej klenby. Loď je zaklenutá plochou, segmentovou valenou klenbou. Na západnej strane je murovaný chór. Okná majú polkruhové klenákové zakončenie. Veža, ktorá bola viac razy prestavaná, má zakončenie cibulovitého tvaru (horná cibuľa je menšia a dolná väčšia) s novorománskymi, novoklasicistickými a secesnými prvkami. Výška veže je 42 metrov, výška lode je 8 metrov, šírka 9 metrov a dĺžka vnútrajška 17 metrov. Hrúbka múrov dosahuje 110 centimetrov.

Kedy presne bol kostol v Rozhanovciach postavený a aké bolo jeho patrocínium nevedno, nakoľko neexistuje písomná zmienka o jeho výstavbe. Musel však stáť už najneskôr začiatkom 14. storočia. Vyplýva to zo súpisu výberu pápežských desiatok v rokoch 1332 – 1337. Je možné, že výstavba kostola súvisí s rodom Rozgoňovcov (*nobiles de Rozgon*). Členovia tohto rodu totiž mali v obci v tom čase svoje sídlo. S Rozgoňovcami sa tiež spája aj zmienka o kňazovi Bartolomejovi, ktorý v roku 1340 v Rozhanovciach pôsobil. Pravdepodobne z obdobia vzniku kostola pochádzal aj gotický zvon datovaný do 14. storočia, ktorý sa však dnes už vo veži kostola nenachádza. Počas 16. a 17. storočia sa kostol dostal do správy stúpcencov reformácie.

Začiatkom 18. storočia po sérii protihabsburských povstaní bol kostol spustnutý. Podľa zápisu z vizitácie z roku 1746 mal popukané múry a len čiastočne prekrytú svätyňu. Ako patrocínium chrámu sa uvádza Najsvätejšia Trojica. Z tej doby poznáme aj jeho rozmery. Bol 12 siah dlhý a 6 siah široký (približne 22,8 m x 11,4 m). **Rozsiahla rekonštrukcia chrámu sa uskutočnila v roku 1760** (doteraz nesprávne uvádzaný rok 1770) a 14. septembra toho istého roku bol aj požehnaný vtedajším košickým farárom Františkom Karlayom. Opravu financovala šľachtičná Judita Šošová rodená Kapy. Neskôr bol kostol viackrát stavebne upravovaný. Veža dostala svoj súčasný tvar pri rekonštrukcii v roku 1904, ktorú financovala Anna Keresztesy Alth.

Zápis z vizitácie z roku 1771, kde sa nachádza zmienka o požehnaní obnoveného chrámu košickým farárom Františkom Karlayom v roku 1760.

Najstaršie vyobrazenie chrámu na rytine z prelomu 19. a 20. stor.

Pôvodná veža pred jej prestavbou v roku 1904, jednoduchý oporný múr.

Zdroj: SOÓS Elemér: magyarország várai, 1889-1928. OSZK Kézirattár, fol. Hung. 3105. I. kötet, 308 - 312, 314.

Pohľadnica z prvej polovice 20. storočia. Zachytáva interiér a presbytérium s hlavným oltárom.

Zdroj: OSZK, Térkép, Plakát és Kísnyomatványtárp, zn. R 326.

Pohľad na kostol z dnešnej ulice Matúša Čáka Trenčianskeho.
Stav pre rekonštrukciu v 70. rokoch. Zdroj: p. Nagyová.

V 60-tych rokoch 20. storočia vznikli na obvodovom opornom múre kostola trhliny, čo vyústilo do kolapsu a zrútenia oporného múru v severozápadnej časti v zime 1966 – 1967. Došlo k narušeniu statiky stavby a vzniku prasklín v presbytériu i samotnej lodi. To ohrozilo samotnú existenciu chrámu až tak, že sa istú dobu nepoužíval. V pláne bola jeho rozsiahla rekonštrukcia a rozšírenie, ba dokonca aj zbúranie a nahradenie úplnou novou stavbou. Napokon došlo najprv k sanácii oporného múru (1971) a neskôr aj k rekonštrukcii samotného kostola (1972 – 1975). Počas týchto úprav bol úplne odstránený hlavný oltár (nahradený obetným stolom), bočný oltár a kazateľnica. Pôvodné nástenné maľby boli premalované nabiele. Obrazy krížovej cesty a (niektoré) sochy boli ponechané. Pribudli nový obetný stôl, bohostánok, ambóna a sedes. Autorom nového obetného stola bol Alexander Trizuljak (1921 – 1990), významný slovenský sochár. Od roku 1994 kostol slúži ako obecný Dom smútku.

Pohľad na kostol
z dnešnej ulice
Matúša Čáka Trenčianskeho.
Súčasnosť.

Kostol je od roku 1963 zapísaný do zoznamu národných kultúrnych pamiatok. Súčasťou inventáru kostola boli hnutelné kultúrne pamiatky: rokoková monštrancia z roku 1763, rokokový kalich z roku 1767, relikviár z druhej polovice 18. storočia obsahujúci relikvie svätého Kríža, pacifikál z roku 1770 a cibórium z roku 1774.

Interiér kostola v súčasnosti.

Naše zvony

Zvon. Zvon svojím kovovým srdcom udierajúcim do tela zvonu vydáva tón. A dáva na známosť to, čo má byť všetkým známe. Zvon zvoláva veriacich na bohoslužby, zvoní počas svätej omše, trikrát za deň zvoláva k modlitbe Anjel Pána. V našich končinách sa zvonom oznamuje radostná udalosť ako napr. novozvolený svätý otec, výnimočná cirkevná udalosť, začiatok nového roka. Zvonením sa oznamuje, že nás opustil niekto z nášho spoločenstva a zvuk zvonu sprevádza zosnulého na jeho poslednej ceste. Na zvonoch sa v minulosti často objavoval latinský nápis „Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango“, čo v preklade znamená „Živých volám, mŕtvych oplakávam, blesky lámam“. Zvony sú oddávna neoddeliteľnou súčasťou bohoslužby, aby vydávali radostný zvuk pred Pánom a aby odháňali zlých duchov. Táto osobitná vlastnosť zvonov sa dodnes zachovala v rímskom obrade požehnaní zvonov, kde sa kňaz modlí: „Pri jeho zvuku nech sú všetci zlí duchovia zahnaní do diaľky.“ Mnohé zo spomenutých vlastností zvonu sú zahrnuté aj v modlitbách počas tzv. „*krstenia zvonov*“, kedy biskup daný zvon s menom konkrétneho svätca posviaca, „obmýva“ svätenou vodou zvonka i zvnútra a robí naň olejom na pomazanie chorých a krizmou znaky kríža. V predkoncilovom obrade „*krstenia zvonov*“ sa urobí najprv jeden kríž a po patričných modlitbách a žalmoch urobí biskup na vonkajšej strane zvonu olejom na pomazanie chorých ďalších 7 krížikov a na vnútornej strane zvonu 4 krížiky krizmou. Tieto vlastnosti zvonu sú spomínané v modlitbe požehnaní vody, ktorou bude daný zvon požehnaný. Táto modlitba znie: „*Požehnaj, Pane, túto vodu nebeským požehnaním a nech na ňu zostúpi sila Duchu Svätého, aby sa ňou umyla táto nádoba, pripravená zvolať deti Svätej Cirkvi, držiaci ďaleko od akéhokoľvek miesta, kde môže zaznieť tento zvon, silu číhajúcich, tieň prízrakov, pustošenie víchrice, úder blesku, poškodenie hromu, pohromu búrok a každý dych búrky; a keď synovia krestania počujú jeho zvonenie, nech ich oddanosť vzrastie, aby ponáhľajúc sa do lona svojej milujúcej matky Cirkvi mohli spievať Tebe, v kostole svätých, nový chválospev...*“

Počiatky zvonolejárskeho umenia siahajú do 8. storočia do benediktínskych kláštorov. Na území dnešného Slovenska to bolo neskôr, nakoľko prvá písomná zmienka o kláštorných zvonároch je u nás zaznamenaná v roku 1124, a to v kláštore v Bzovíku, ktorý bol benediktínskym, neskôr premonštrátskym kláštorom. Najstarším datovaným dochovaným zvonom na území Slovenska je zvon z roku 1375 nachádzajúci sa v kostole svätej Kataríny Alexandrijskej v Kysaku. U nás na Slovensku o zvonoch i spievame v piesňach z Jednotného katolíckeho spevníka. JKS 405: „Tie šaštínske zvony k sebe nás volajú“, alebo JKS 330: „Anjelským pozdravením zvon sa ozýva...“

Najväčší z rozhanovských zvonov nesie meno **Panna Mária Sedembolestná**. Bol odliaty v roku 2001 vo zvonolejárskej dielni rodiny Dytrychovej z Brodku u Přerova (Česká republika).

Zvon Panna Mária Sedembolestná.

V centrálnej časti tela zvona sa nachádza krásny umelecký reliéf znázorňujúci Sedembolestnú Pannu Máriu. V spodnej časti tohto zvona sa nachádza nápis „ZVON BOL ULIATY Z DAROV VERIACICH“. V hornej časti sa nachádza text „ORODUJ ZA NÁS“. Pod týmto textom sa nachádza erb obce Rozhanovce. Zaujímavosťou je, že zvonolejárska dielňa rodiny Dytrychovej, ktorá sa radí medzi najväčších výrobcov zvonov v Európe, má vo svojom znaku drobného, no krásneho vtáčika – rybárika riečneho. Zvon Panna Mária Sedembolestná je vo veži umiestnený na najvyššej pozícii.

Rybárik riečny.

Detail znaku zvonolejárskej dielne.

Prostredný zo zvonov nesie meno **svätý Peter**. Bol odliaty roku 1988 vo zvonolejárskej dielni Josefa Tkadleca v Halenkove (Česká republika).

Zvon svätý Peter.

V dolnej časti zvona sa nachádza text „NA BOŽIU ČEŠŤ A SLÁVU ROZHANOVCE 1988“. V prostrednej časti zvona sa nachádza text „ULIL JOSEF TKADLEC HALENKOV“. Zvon svätý Peter bol pôvodne nainštalovaný v našom starom kostole Povýšenia svätého Kríža a do veže nového kostola bol prevezený v roku 2001. Zvon svätý Peter je nainštalovaný vo veži v strede.

Tretí a rozmerovo najmenší z trojice zvonov, ktoré sa nachádzajú vo veži nášho farského kostola, je zvon **archanjel Michal**. Tento zvon bol rovnako ako zvon Panna Mária Sedembolestná odliaty v roku 2001 vo zvonolejárskej dielni rodiny Dytrychovej. Nachádza sa na ňom nádherný umelecký reliéf znázorňujúci Archanjela Michala.

Zvon archanjel Michal.

Všetky tri spomenuté zvony nachádzajúce sa vo veži nášho farského kostola sú zavesené na komplikovanej nosnej ocelevej konštrukcii, ktorú na základe projektovej dokumentácie vo veži inštalovali v roku 2001 páni Ondrej Vatraľ a Anton Palaščák. Zvony posvätil 16. decembra 2001 na tretiu adventnú nedeľu vtedajší košický pomocný biskup Mons. Bernard Bober.

Štvrtým, najmenším zvonom v našej obci je zvon **svätý Jozef**. Rovnako ako zvon svätý Peter bol odliaty v roku 1988 vo zvonolejárskej dielni Josefa Tkadleca. Tento zvon sa nachádza vo veži kostola Povýšenia svätého Kríža. Tento zvon zvoní pri rozlúčkach s našimi zosnulými a počas pohrebných obradov. O údržbu zvonov sa stará trojica členov farskej rady Albín Švihura, Oto Záviš a Jozef Maščák.

Zvon svätý Jozef.

Vo veži filiálneho kostola Božieho milosrdenstva vo Vajkovciach sa nachádza zvon z roku 1922 s nápisom „ROKU PÁNA 1922 OBETOVALI K CHVÁLI BOŽEJ BUDZIMIRSKÉ KATH. VERIACI“.

Zvon vo veži filiálneho chrámu vo Vajkovciach.

Všetky zvony sú jedinečnými klenotmi s veľkou umeleckou a duchovnou hodnotou. Môžeme byť právom hrdí a radostní z toho, že ich máme. Ich kovové srdcia vedia rozozvučať i naše ľudské srdcia.

Križe

Križ pri Kostole Povýšenia svätého Kríža postavený v roku 1904.

Križ pri vstupe do obce zo smeru od Košíckych Oľšian postavený v roku 1898.

Križ pri vstupe do obce zo smeru od Čižatic. Postavit ho dala v roku 2006 rodina Kolesárová.

Križ pri vstupe do obce zo smeru od Vajkoviec. Dal ho postaviť v roku 1909 Ján Gromoš.

Misijný križ pri kostole Sedembolestnej Panny Márie, postavený v roku 2000 a pripomínajúci misie v danom roku a rokoch 2010 a 2025

Križ na cintoríne postavený v roku 1913 Ondrejom Šimčákom.

Križ na ulíci SNP postavený v roku 2010 Františkom Rybárom.

Misijný križ z roku 1938 na múre kostola Povýšenia sv. Kríža.

Križ na múre kostola Povýšenia svätého Kríža osadený pri príležitosti 1100. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda (1963).

Kostol Božieho milosrdenstva vo Vajkovciach

So svojpomocnou výstavbou rímskokatolíckeho kostola vo Vajkovciach sa začalo 18. marca 2001 keď bol požehnaný základný kameň. Autorom projektu je Ing. arch. Michal Baník. Kostol konsekroval Mons. Alojz Tkáč košický arcibiskup – metropolita 18. apríla 2004, odvtedy sa v ňom pravidelne konajú bohoslužby.

Prípravilo a vydalo občianske združenie Rozhanovce – náš domov
(www.rozhanovce-nas-domov.sk) v spolupráci s Rímskokatolíckou
farnosťou Sedembolestnej Panny Márie Rozhanovce
(www.farnostrozhanovce.sk)

Autori textu:
Jozef Maščák a Lukáš Sekerák
Rozhanovce, 2025

